

# Zaleski, Stefan L.

---

## Wspomnienia pośmiertne T. N. W. : Stanisław Grabski (1871-1949)

---

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 42, 172-174

---

1949

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych [mazowsze.hist.pl](http://mazowsze.hist.pl).

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

## X

# Wspomnienia pośmiertne

T. N. W.

Stanisław Grabski

(1871—1949)

Stanisław Grabski, ekonomista i polityk, urodził się 7 kwietnia 1871 r. w Borowie (pow. łowickim) z rodziców Feliksa i Stanisławy z Mittelstaedtów.

Po ukończeniu V gimnazjum państwowego w Warszawie, studiował w 1889 r. na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego, następnie na Wydziale Filozoficznym Uniw. w Berlinie (w 1891/2) oraz w Bernie szwajcarskim (1893—94), gdzie uzyskał doktorat filozofii w r. 1894, na podstawie wydanej później pracy „Karl Marx als Socialtheoretiker“. Studiował także w Szkole Nauk Politycznych w Paryżu. We wczesnej młodości należał do obozu socjalistycznego.

Grabski habilitował się na Uniw. Jagiellońskim w 1903 r. z zakresu filozofii i metodologii nauk społecznych. Dzięki staraniom tegoż Uniwersytetu uzyskał pozwolenie zamieszkania w Galicji (władze rosyjskie zakazały mu pobytu w Królestwie, a władze niemieckie w Niemczech) i otrzymał w 1905 r. nominację na profesora nadzw. ekonomii w Akademii Rolniczej w Dublanach. Jednocześnie był referentem spraw agrarnych w Galicyjskim Wydziale Krajowym, gdzie pracował specjalnie nad zagadnieniem parcelacji. W 1910 r. został mianowany profesorem zwyczaj. ekonomii społecznej na Uniwersytecie Jana Kazimierza. Na tym ostatnim stanowisku pozostał już do II wojny światowej, otrzymując w 1937 r. na tymże uniwersytecie doktorat prawa h. c.

Podczas I wojny światowej był przywódcą obozu antyniemieckiego i antyaustriackiego w Galicji, został później członkiem Prezydium Rady Zjednoczenia Międzypartyjnego w Moskwie, członkiem Naczelnego Polskiego Komitetu Wojskowego w Rosji, a później członkiem Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu, uznanego przez państwa sprzymierzone przeciwko Niemcom za oficjalną reprezentację narodu polskiego. Po powrocie do kraju, został posłem do I i II Sejmu. Był również członkiem polskiej delegacji pokojowej w Mińsku i w Rydze, później w 1923—24 i 1925—26 trzykrotnie ministrem W. R. i O. P. Okres przewagi „sanacji” — po 1926 r. a zwłaszcza w latach 30-tych — był okresem wyjątkowej pracy naukowej i publicystycznej Grabskiego, który usunął się wówczas od bardziej czynnego udziału w życiu politycznym.

Po zakończeniu II wojny światowej wrócił w czerwcu 1945 r. do kraju, chcąc oddać swą wiedzę i bogate doświadczenie polityczne na usługi nowej Polski. Wziął udział w decydujących konferencjach w Moskwie i w Berlinie w 1944 i 1945 r.; został wiceprzewodniczącym Krajowej Rady Narodowej i piastował tę godność do początku 1947 r. W 1946 r. został powołany na katedrę historii ustrojów społecznych po Ludwiku Krzywickim, na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Na tym stanowisku był czynny do ostatniej chwili swego życia: wykładał, egzaminował i pisał. Dnia 4 maja był jeszcze na zebraniu Rady Wydziałowej, dwa dni później — 6 maja już nie żył. Był członkiem czynnym Pol. Akademii Umiejętności, czł. czynnym Tow. Naukowego we Lwowie, czł. zwyczaj. Tow. Naukowego Warszawskiego.

To niepełne wyliczenie stanowisk zajmowanych przez Stanisława Grabskiego i prac podejmowanych, wskazuje na dużą różnorodność jego zainteresowań.

II. Profesor Grabski swoje pierwsze prace ekonomiczne pisał w języku niemieckim, mianowicie: „Karl Marso als Socialtheoretiker“ (1899) i „Zur Erkenntnisslehre der volkswirtschaftlichen Erscheinungen“ (1900). W dalszym ciągu w języku polskim wydał w 1904 r. rozprawę pod tyt. „Istota wartości jako zjawiska społeczno-gospodarczego“ (nakł. Akademii Umiejętności). W tychże latach pracował Grabski także nad historią

polskiej myśli polityczno-ekonomicznej z okresu Stanisława Augusta i Królestwa Kongresowego, ogłaszając najpierw szereg rozpraw z tej dziedziny w czasopiśmie „Przegląd Polski“, a później w Krakowie w wydaniu książkowym: „Zarys idei społeczno-gospodarczych w Polsce“ (1904, t. I). Prócz tego napisał osobną rozprawę o teorii Fryderyka Skarbka do czasopisma ekonomicznego w Wiedniu. Należy wymienić jeszcze z tego okresu rozprawę związaną z życiem praktycznym: „Spółki włościańskie“, wydaną w Krakowie w 1905 r. Najważniejszą jednak pracą S. Grabskiego jest „Ekonomia społeczna“ — duże dzieło, zawierające całość i syntezę jego nauki. Ukazało się ono w 10 oddzielnych zeszytach w latach 1927—1933.

Prócz tego St. Grabski ogłosił szereg dalszych prac naukowych i publicznych. Jako profesor pozostawił wielu uczniów, którzy z wdzięcznością wspominają dary jego bogatej wiedzy.

*Stefan Zaleski*

### **Pierre Jouguet**

**(1869—1949)**

9. VII. 1949 r. rozstał się ze światem w Paryżu w 81-szym roku życia Pierre Jouguet, który dzięki swym niepospolitym zaletom umysłu, rozległej i prawdziwie głębokiej wiedzy, wielkim zdolnościom organizacyjnym doszedł do najwyższych godności i zaszczytów w świecie nauki. Jego niecodzienne i ogólnie uznane przymioty towarzyskie torowały mu drogę do poważnych stanowisk reprezentacyjnych i do koordynowania współpracy międzynarodowej. Przez ostatnie ćwierćwiecze odgrywał on jedną z najbardziej eksponowanych ról w życiu naukowym Francji i świata.

Życie swoje poświęcił Jouguet badaniom hellenizmu w Egipcie, przez co osoba jego stała się niejako łącznikiem zespalającym zbiorowe wysiłki Szkoły Francuskiej w Atenach, francuskich Instytutów Papirologicznych i Instytutu Francuskiego Archeologii Wschodniej w Kairze. Z rzetelną wiedzą łączył Jouguet głęboki patriotyzm i wielkie przywiązanie do najszczytniejszych tradycji kultury francuskiej, co zjednywało mu uznanie i szacunek w świecie. Rzadko spotykana gościnność,